

ΤΟ, ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ 92 ΚΔΔ, ΕΚΚΛΗΤΟ
ΠΡΩΤΟΔΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΚΑΙ
Ο ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΚΟΥ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΑΠΟ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟ
ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ, ΜΕ ΠΕΕ.
ΣΤΕ Α' 22/2026

Αλεξάνδρα Α. Γκαλσιάν
Δικηγόρος,
Υποψήφια Διδάκτωρ
Νομικής Σχολής Αθηνών

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΕ Α' 22/2026

Με την απόφαση 22/2026, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε το ζήτημα του προσδιορισμού του χρηματικού αντικειμένου των διαφορών από πράξεις καταλογισμού ασφαλιστικών εισφορών σε βάρος εργοδοτών, κατά τρόπο ενιαίο, συστηματικό και εκ των προτέρων σαφές και αντικειμενικό. Έκανε δεκτό για πρώτη φορά, ότι το εκκλητό πρωτόδικης απόφασης που αφορά διαφορά από οφειλές εργοδότη έναντι ασφαλιστικού φορέα για την ασφαλιστική τακτοποίηση εργαζομένων, δεν καθορίζεται από το ύψος της επιβληθείσας ασφαλιστικής εισφοράς ξεχωριστά για κάθε μνημονεύόμενο στην εκάστοτε προσβαλλόμενη πράξη εργαζόμενο αλλά από το σύνολο των επιβληθεισών ασφαλιστικών εισφορών με αυτή. Έτσι, οι καταλογιζόμενες «διακεκριμένες» εισφορές πλείονων εργαζομένων δεν αποτελούν, κατά την έννοια του άρθρου 92 ΚΔΔ, «αυτοτελή» ποσά, ισάριθμα με τους μισθωτούς, που τακτοποιούνται ασφαλιστικώς, αλλά ένα, ενιαίο, ποσό οφειλής του εργοδότη έναντι του ασφαλιστικού φορέα, το οποίο δύναται αμφισβητηθεί εν όλω ή εν μέρει.

SUMMARY OF COUNCIL OF STATE DECISION NO. 22/2026

In Decision no 22/2026, the Council of State ruled on the issue of determining the monetary value of disputes arising from acts imposing social insurance contributions on employers, in a uniform, systematic, and clear and objective manner established in advance. For the first time, it was accepted

that the appealability of a first-instance judgment concerning a dispute over an employer's monetary obligations to a social insurance institution for the social insurance regularization of employees is not determined by the amount of the imposed social insurance contribution, separately for each employee mentioned in the contested act in question, but by the total amount of the social insurance contributions imposed therein. Thus, the “distinct” contributions attributed to multiple employees do not constitute, within the meaning of Article 92 of the Code of Administrative Courts Procedure, “separate” amounts, equal in number to the employees, that are settled in terms of social insurance, but a single, unified amount owed by the employer to the social insurance institution, which may be contested in whole or in part.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Με την απόφαση 22/2026, η επταμελής σύνθεση του Α' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας έκρινε το, κατ' άρθρο 92 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, εκκλητό πρωτόδικης απόφασης, επί διαφοράς από οφειλές εργοδοτών στους ασφαλιστικούς φορείς, για την ασφαλιστική τακτοποίηση των εργαζομένων τους, καθορίζοντας δικονομικά κρίσιμες έννοιες που ευρίσκουν πεδίο εφαρμογής σε ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό διαφορών. Αποκλίνοντας από την απολύτως κρατούσα έως σήμερα νομολογία των Διοικητικών Δικαστηρίων¹, δέχθηκε, δε, για πρώτη φορά, με επάλληλες σκέψεις, ότι το ποσό των εν λόγω διαφορών με βάση το οποίο καθορίζεται το εκκλητό πρωτόδικης απόφασης δεν προσδιορίζεται χωριστά για κάθε τακτοποιούμενο ασφαλισμένο αλλά από το συνολικό ποσό των επιβληθεισών με την εκάστοτε προσβαλλόμενη πράξη ασφαλιστικών εισφορών. Είναι αναντίρρητο, λοιπόν, ότι η σχολιαζόμενη απόφαση συγκαταλέγεται στην έννοια της «απόφασης-τομής» καθώς «θεμελιώνει» νομολογιακά το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας στο πεδίο των διαφορών σχετικά με οικονομικές οφειλές εργοδοτών έναντι ασφαλιστικών φορέων.

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Κατόπιν τακτικού ελέγχου από τα αρμόδια όργανα του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Ενιαίου Ταμείου Ασφάλισης Μισθωτών (ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) σε ανώνυμη εταιρεία (εφ' εξής «η αναιρεσίβλητη» ή «η εργοδότρια») διαπιστώθηκε ότι η τελευταία δεν είχε υπολογίσει την απαιτούμενη προσαύξηση του ευκαιριακά απασχολούμενου προσωπικού και δεν είχε αποδώσει στον ασφαλιστικό φορέα εισφορές επιδόματος αδειάς. Βάσει τούτων, σε βάρος της εργοδότριας εκδόθηκαν αφ' ενός πράξεις επιβολής εισφοράς (εφ' εξής «ΠΕΕ»), με τις οποίες της καταλογίστηκαν εισφορές για την ασφαλιστική τακτοποίηση του προσωπικού της, αφ' ετέρου ισάριθμες παρακολουθηματικού χαρακτήρα Πράξεις Επιβολής Πρόσθετων Επιβαρύνσεων Εισφορών (εφ' εξής «ΠΕΠΕΕ»), με τις οποίες της καταλογίστηκαν πρόσθετες επιβαρύνσεις². Η εργοδότρια άσκησε, ενώπιον της Τοπικής

¹ Πρβλ. όμως και ΣτΕ 782/2013.

² Σύμφωνα με τις διατάξεις του α.ν. 1846/1951 (Α' 179), του Κανονισμού Ασφάλισης ΙΚΑ (απόφαση Υπουργού Εργασίας 55575/1479/1965, Β' 816), του ν. 2972/2001 (Α' 291), του Κανονισμού διαδικασιών ασφάλισης για την εφαρμογή της Αναλυτικής Περιοδικής Δήλωσης (απόφαση Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Διοικητικής Επιτροπής του αρμόδιου υποκαταστήματος του Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (εφ' εξής «ΕΦΚΑ» ή «ο αναιρεσείων»)³, δύο ενστάσεις, μια για κάθε είδος πράξης, οι οποίες απορρίφθηκαν με δύο αποφάσεις αντίστοιχα. Κατά, δε, των απορριπτικών αποφάσεων, η εργοδότη άσκησε προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, προβάλλοντας ότι οι επίμαχες ΠΕΕ και ΠΕΠΕΕ είχαν εκδοθεί μη νομίμως. Η εν λόγω προσφυγή έγινε δεκτή και το Διοικητικό Πρωτοδικείο ακύρωσε τις ΠΕΕ και ΠΕΠΕΕ και ανέπεμψε την υπόθεση στον ΕΦΚΑ.

Ακολούθως, κατά της πρωτόδικης απόφασης ο ΕΦΚΑ άσκησε έφεση ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης⁴. Το δικάσαν Διοικητικό Εφετείο έκρινε, ερμηνεύοντας το άρθρο 92 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, ότι το χρηματικό αντικείμενο της αχθείσας ενώπιον του διαφοράς προσδιοριζόταν χωριστά για κάθε ασφαλιζόμενο πρόσωπο που μνημονευόταν στην ΠΕΕ, ενώ οι ΠΕΠΕΕ λαμβάνονται υπόψιν κατά τον προσδιορισμό του ποσού της διαφοράς μόνον όταν προβάλλονται ειδικότερες αιτιάσεις κατά αυτών. Τούτων δοθέντων απεφάνθη ότι η πρωτόδικη απόφαση ήταν εκκλητή μόνο ως προς τις επτά, από τις συνολικά δεκαεπτά, ΠΕΕ και ειδικότερα μόνο ως προς τα πρόσωπα που συμπεριλαμβάνονταν σε αυτές και οι επιβληθείσες για την ασφάλισή τους εισφορές υπερέβαιναν το όριο του εκκλητού, ήτοι των πέντε χιλιάδων ευρώ. Περαιτέρω, το Διοικητικό Εφετείο Θεσσαλονίκης έκρινε ότι η εκκαλούμενη απόφαση ήταν ανέκκλητη ως προς τις ΠΕΠΕΕ, εφόσον δεν προβαλλόταν καμία αιτίαση κατά αυτών, ενώ σε κάθε περίπτωση οι αναλογούσες σε έκαστο εργαζόμενο επιβληθείσες προσαυξήσεις δεν υπερέβαιναν το ως άνω χρηματικό όριο εκκλητού. Τέλος, διαπίστωσε ότι ως προς τα λοιπά, ήτοι μη εκκλητά κατά τα ανωτέρω, κεφάλαια δεν προέκυπτε ασφάλιση του ίδιου προσώπου με περισσότερες της μιας ΠΕΕ και ως εκ τούτου δεν τίθετο ζήτημα άθροισης των ποσών τους. Η έφεση κρίθηκε ως απαράδεκτη κατά το μέρος που ήταν ανέκκλητη και ως αβάσιμη ως προς το μέρος που παραδεκτώς εκκλήθηκε⁵.

Κατά της εφετειακής αυτής απόφασης, ο ΕΦΚΑ άσκησε αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (εφ' εξής «ΣτΕ»), προβάλλοντας εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 92 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (εφ' εξής «ΚΔΔ»).

III. ΟΙ ΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

1. ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΝΑΙΡΕΣΗΣ

Το Δικαστήριο αρχικά εξέτασε τη συνδρομή των προϋποθέσεων παραδεκτής άσκησης αίτησης αναίρεσης, ήτοι πρώτον το χρηματικό όριο και, εφόσον το ποσό δεν υπολείπεται του ορίου, την προβολή βασίμως ισχυρισμών με το περιεχόμενο που επιβάλλει η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 53 του π.δ. 18/1989⁶. Παραπέμποντας στην πλούσια νομολογία του, το Δικαστήριο παρέθεσε μια

Φ.21/544/28.03.2002, Β' 414) και του ν. 4075/2012 (Α' 89).

³ Για την ένταξη του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ στον ΕΦΚΑ, βλ. άρθρα 51 παρ. 1, 53 παρ. 1 και 70 παρ. 1 και 9 του ν. 4387/2016.

⁴ Για την έφεση κατά τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, βλ. Π. Λαζαράτο, *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*, 2025, σελ. 988 επ.

⁵ Βλ. απόφαση 169/2024 Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης.

⁶ Οι παρ. 3 και 4 του άρθρου 53 του π.δ. 18/1989 αντικαταστάθηκαν, αρχικά, με την παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 3900/2010 (Α' 243) καθώς «ο νομοθέτης απέβλεψε στην αποσυμφόρηση του Συμβουλίου της Επικρατείας από τον υπερβολικά μεγάλο αριθμό αιτήσεων αναίρεσεως, που δεν θέτουν σημαντικά νομικά ζητήματα, ώστε να εξυπηρετηθεί ο

σειρά από κρίσεις του σχετικά με το παραδεκτό και το βάσιμο της αναίρεσης. Έτσι, υπενθύμισε (i) ότι η έρευνα του, κατ' άρθρο 53 του π.δ. 18/1989, παραδεκτού του ενδίκου μέσου προηγείται της έρευνας κάθε ζητήματος, πλην αυτού της δικαιοδοσίας του δικάσαντος δικαστηρίου και της φύσης της διαφοράς ως ακυρωτικής ή ουσίας⁷, (ii) ότι διαφορά με χρηματικό αντικείμενο ανακύπτει ακόμα και στις περιπτώσεις που ασκείται προσφυγή κατά πράξης ασφαλιστικού φορέα, με την οποία επιβάλλονται σε βάρος του εργοδότη εισφορές για την ασφαλιστική τακτοποίηση μισθωτού, και αμφισβητείται αυτή καθ' εαυτή η υπαγωγή του μισθωτού στην ασφάλιση⁸, (iii) ότι για τον προσδιορισμό του χρηματικού αντικειμένου λαμβάνεται υπόψιν το χρηματικό ποσό που αντιστοιχεί στην προσβληθείσα με προσφυγή ΠΕΕ και αμφισβητείται με την αίτηση αναίρεσης⁹, (iv) ότι το νοούμενο ως ποσό της διαφοράς διαφοροποιείται ανάλογα με το αν αμφισβητείται η ΠΕΕ στο σύνολό της ή μέρος της¹⁰, η, δε, ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση διαφέρει ανά διάδικο, (v) ότι επί προσβολής πράξης ασφαλιστικού οργάνου επί ενδικοφανούς προσφυγής, που στρέφεται κατά περισσότερων ΠΕΕ, και έκδοσης κοινής απόφασης από τα διοικητικά δικαστήρια, χρηματικό ποσό του αντικειμένου της διαφοράς αποτελεί το ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε ΠΕΕ χωριστά¹¹, ανεξαρτήτως, δηλαδή, της προσβολής τους σωρευτικά και (vi) ότι οι ΠΕΠΕΕ είναι πρόσθετες επιβαρύνσεις που έχουν παρακολουθηματικό χαρακτήρα και επιβάλλονται με ιδιαίτερη πράξη, δεν λαμβάνονται, δε, κατ' αρχή, υπόψιν εκτός αν με την αίτηση αναίρεσης προβάλλονται λόγοι αναγόμενοι σε αυτοτελείς πλημμέλειές τους¹².

Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, το Α' Τμήμα του ΣτΕ έκανε δεκτή ως παραδεκτή την αίτηση αναίρεσης μόνο ως προς τη μοναδική από τις δεκαεπτά ΠΕΕ, η οποία δεν υπολείπεται του χρηματικού ορίου του άρθρου 53 του π.δ. 18/1989, μη λαμβάνοντας υπόψιν τις αντίστοιχες ΠΕΠΕΕ. Περαιτέρω, δέχθηκε και ως βασίμως προβαλλόμενο τον ισχυρισμό του αναιρεσείοντα περί μη ύπαρξης νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Προχώρησε, δε, στην εξέταση του λόγου αναίρεσης με τον οποίο προβαλλόταν ότι το δικάσαν Διοικητικό Εφετείο εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε τις διατάξεις του άρθρου 92 ΚΔΔ καθ' ο μέρος έκρινε ανέκκλητη την πρωτόδικη απόφαση ως προς την ανωτέρω ΠΕΕ, λαμβάνοντας υπόψιν για τον καθορισμό του ποσού της διαφοράς τα επιμέρους ποσά της και όχι το συνολικό χρηματικό ποσό που αντιστοιχούσε σε αυτή.

*προορισμός αυτού ως Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου και να επιτευχθεί μεγαλύτερη ταχύτητα και αποτελεσματικότητα στην απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης σε υποθέσεις που θέτουν σοβαρά νομικά ζητήματα» (ΣτΕ 2456/2012). Για την αρχή της αποτελεσματικότητας στη δικαιοσύνη, βλ. Γ. Καραβοκύρη, *Οι συνταγματικοί σκοποί. Το δημόσιο δίκαιο σε λειτουργική στροφή*, e-book ελεύθερης πρόσβασης στο epoliteia.gr, 2024, σελ. 383 επ.*

⁷ Βλ. ΣτΕ Ολομ. 874 και 875/2024. Βλ. και ΣτΕ 1145/2021 για το αυτεπαγγέλτως ερευνώμενο από το ΣτΕ ζήτημα της ορθής εφαρμογής του άρθρου 92 ΚΔΔ από τα δικαστήρια της ουσίας.

⁸ Βλ. ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 1851/2024, 1741/2021, Ολομ. 1479/1997 και αντίθετη ΣτΕ 2289/2003.

⁹ Βλ. ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 292/2020, 2546/2016 και Ολομ. 1462/2005.

¹⁰ Βλ. ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 1619/2009.

¹¹ Βλ. ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 1340/2025 και 1016/2022.

¹² Βλ. ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 302/2025 και 1111/2024.

2. ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 92 ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Αρχικώς το Δικαστήριο προσδιόρισε σε ποιο ποσό ανέρχεται το όριο του εκκλητού στην υπό κρίση περίπτωση, δοθέντος ότι το άρθρο 92 ΚΔΔ διακρίνει, μεταξύ άλλων, τις διαφορές με αντικείμενο χρηματικές απαιτήσεις αμέσως ή εμμέσως ασφαλισμένων κατά των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης από τις λοιπές διαφορές, ορίζοντας το χρηματικό όριο στις μεν στις 3.000 ευρώ και στις δε στις 5.000 ευρώ¹³. Αναφερόμενο και πάλι στη νομολογία του, υπενθύμισε ότι μεταξύ των διαφορών, των οποίων το χρηματικό όριο του εκκλητού ανέρχεται στις 5.000 ευρώ, συμπεριλαμβάνεται και η περίπτωση που αμφισβητείται η νομιμότητα του καταλογισμού εισφορών σε βάρος του εργοδότη¹⁴. Το αν, δε, περισσότερα αυτοτελή και διακεκριμένα μεταξύ τους χρηματικά ποσά καταλογίστηκαν με μια διοικητική πράξη κρίνεται ανεξάρτητο από τον καθορισμό του εκκλητού της πρωτόδικης απόφασης, το οποίο εν τοιαύτη περιπτώσει κρίνεται χωριστά ως προς καθένα από τα ποσά αυτά¹⁵.

Περαιτέρω, το Α' Τμήμα του ΣτΕ εντόπισε τον σκοπό του καθορισμού του εκκλητού βάσει των επιμέρους αυτοτελών και διακεκριμένων χρηματικών ποσών στην ανεύρεση της πραγματικής αξίας της διαφοράς, η οποία επιτυγχάνεται μόνο όταν δεν αθροίζονται κατά τρόπο αυθαίρετο χρηματικά ποσά μεταξύ των οποίων δεν υφίσταται κανένα ουσιώδες συνεκτικό στοιχείο. Ως περιπτώσεις, μάλιστα, όπου ελλείπουν ουσιώδη συνεκτικά στοιχεία μεταξύ χρηματικών ποσών μνημόνευσε αφ' ενός τον καταλογισμό σε βάρος του ίδιου προσώπου, με μια καταλογιστική πράξη, προστίμων για αυτοτελείς παραβάσεις¹⁶ και αφ' ετέρου τον καταλογισμό χρηματικών ποσών που αφορούν οφειλές προερχόμενες από διαφορετικούς γενεσιουργούς λόγους¹⁷. Ωστόσο, επισήμανε ότι ο καταλογισμός χρηματικών ποσών δεν αποκλείεται να έχει έναν γενεσιουργό λόγο, πλην να στηρίζεται σε πλείονες επιμέρους νομικές και πραγματικές βάσεις, δυνάμενες να αμφισβητηθούν αυτοτελώς¹⁸.

Ακολούθως, το Δικαστήριο, αναζητώντας τον γενεσιουργό λόγο του καταλογισμού εισφορών που οφείλονται για πλείονες μισθωτούς σε βάρος του εργοδότη, με ΠΕΕ, αναγνώρισε ότι ο εργοδότης είναι αποκλειστικά υπόχρεος για την απόδοση των οφειλόμενων εισφορών, το ποσό των

¹³ Για το ότι ο περιορισμός του εκκλητού των δικαστικών αποφάσεων, με κριτήριο το χρηματικό αντικείμενο της διαφοράς, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 92 ΚΔΔ δεν αντίκειται στο Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ, βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 659/2020. Για το ζήτημα του δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας και του αποκλεισμού του ενδίκου μέσου της έφεσης, βλ. Η. Κουβαρά, «Άρθρο 92», σε: Χ. Χρυσανθάκης, *Διοικητική Δικονομία, Κατ' άρθρο Ερμηνεία*, Τόμος 1, 2023, σελ. 323 επ., όπου και περαιτέρω παραπομπές στη νομολογία.

¹⁴ Βλ. ΣτΕ 1767-1771/2020, 221, 810, 811, 1583 και 2378/2021. Για τις διαφορές για τις οποίες το χρηματικό όριο ανέρχεται στις 3.000 ευρώ, ανεξάρτητα από το αν αυτές ανέκυψαν κατόπιν άσκηση προσφυγής ή αγωγής, βλ. ΣτΕ 2608/2021 και 374/2020.

¹⁵ Βλ. ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 409/2022, 2173/2020 και Ολομ. 1756/2007.

¹⁶ Βλ. ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 768/2022, 2171 και 2382/2020. Για το ζήτημα ότι πρέπει ο χαρακτήρας της παράβασης ως αυτοτελής να προβλέπεται ρητά ή να συνάγεται ερμηνευτικά από τις διατάξεις έκδοσης σχετικής καταλογιστικής πράξης βλ. ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 2173/2020, 3139, 4635 και 276/2014 και 2382/2020 και 1767-1771/2020.

¹⁷ Βλ. ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 7/2017 και 3639/2013.

¹⁸ Βλ. εντελώς ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 2534/2013.

οποίων είναι ενιαίο¹⁹. Και αυτό διότι, σύμφωνα με τη γνώμη της πλειοψηφίας, ο καταλογισμός των εισφορών σε βάρος του εργοδότη, με ΠΕΕ, ερείδεται στον κομβικό ρόλο αυτού ως «διαδικαστικός» υπόχρεου προς απόδοσή τους και έχει ως γενεσιουργό λόγο την υποχρέωσή του να διασφαλίζει την απρόσκοπτη χρηματοδότηση και εύρυθμη λειτουργία του συστήματος ασφάλισης των μισθωτών. Το, δε, ποσό πρόσθετων επιβαρύνσεων εισφορών που επιβάλλεται με τις ΠΕΠΕΕ, αποτελεί και αυτό ενιαίο πρόστιμο, το οποίο επιβάλλεται σε βάρος του εργοδότη για τη μη προσήκουσα εκπλήρωση των εκ του νόμου υποχρεώσεών του έναντι του ασφαλιστικού φορέα, λόγω του παρακολουθηματικού του χαρακτήρα.

Μάλιστα, το Δικαστήριο προχώρησε και στην εξέταση του (μη) αυτοτελούς χαρακτήρα του καταλογισμού εισφορών. Έτσι, επεσήμανε ότι ο καταλογισμός αυτός δεν συνιστά διοικητική κύρωση ώστε να τίθεται ζήτημα αυτοτέλειας ή έλλειψης, άλλωστε, της οποίας προκύπτει και από τις διατάξεις της νομοθεσίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, το οποίο διενήργησε τον έλεγχο της αναιρεσίβλητης εν προκειμένω εταιρείας. Ειδικότερα, σύμφωνα με την πλειοψηφία, η παράθεση στις σχετικές πράξεις των οφειλόμενων εισφορών ως ποσών που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους ασφαλισμένους λαμβάνει χώρα μόνο κατά την ειδική περίπτωση διενέργειας ουσιαστικού ελέγχου και διαπίστωσης μη προσήκουσας ασφαλιστικής τακτοποίησης εργαζόμενων, δυνάμενων να ταυτοποιηθούν. Στις λοιπές περιπτώσεις, τα καταλογιζόμενα ποσά δεν εμφανίζονται ως «διακεκριμένα» ανά συγκεκριμένο εργαζόμενο. Κατά τούτο, το Δικαστήριο έκανε δεκτό ότι οι εισφορές που καταλογίζονται με ΠΕΕ, ακόμη κι αν εκδίδονται κατόπιν ουσιαστικού ελέγχου και μνημονεύουν κατά τα ανωτέρω «διακεκριμένες» εισφορές, «δεν αποτελούν, κατ' άρθρο 92 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας "αυτοτελή", κατά την έννοια του πιο πάνω άρθρου 92 του ΚΔΔ ποσά, ισάριθμα με τους μισθωτούς, που τακτοποιούνται ασφαλιστικώς με τις εισφορές αυτές, αλλά ένα ενιαίο ποσό οφειλής του εργοδότη έναντι του ασφαλιστικού φορέα, το οποίο, ο τελευταίος δύναται να το αμφισβητήσει εν όλω ή εν μέρει»²⁰. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου, μάλιστα, έκρινε *mutatis mutandis* και για τα επιμέρους ποσά που επιβάλλονται με τις ΠΕΠΕΕ.

Προς επίρρωση, δε, της ανωτέρω κρίσης, η πλειοψηφία αναφέρθηκε και στην αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή, η οποία κατέληξε ότι θα είχε ως συνέπεια ο έλεγχος της προϋπόθεσης για το εκκλητό πρωτόδικης απόφασης, επί διαφοράς από οφειλή εργοδότη έναντι του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, να μην διενεργείται με κριτήρια σαφή και εκ των προτέρων προσδιορισμένα από τον νόμο, αλλά, αντιθέτως, με κριτήρια μεταβαλλόμενα ανάλογα με τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υπόθεσης και προκύπτοντα κατόπιν έρευνας του πραγματικού της.

Ωστόσο, κατά τη μειοψηφούσα γνώμη μιας Συμβούλου, όταν εκδίδεται σε βάρος του εργοδότη ΠΕΕ, με μνεία «*κεχωρισμένως εισφορών*» που αφορούν έναν έκαστο από τους περισσότερους ασφαλισμένους-μισθωτούς του ιδίου εργοδότη», το κατ' άρθρο 92 ΚΔΔ χρηματικό όριο ως προϋπόθεση του εκκλητού της πρωτόδικης απόφασης υπολογίζεται βάσει του αυτοτελούς ποσού που αφορά κάθε πρόσωπο που τακτοποιείται ασφαλιστικά. Τούτο, δε, ανεξάρτητα από το αν κατά κανόνα οι ΠΕΕ συντάσσονται με παράθεση των οφειλόμενων εισφορών ως ποσών που αντιστοι-

¹⁹ Βλ. ενδεικτικά από τις παραπεμπόμενες ΣτΕ 1041/2024 και 330/2018.

²⁰ Βλ. σκέψη 11 της σχολιαζόμενης.

χούν σε συγκεκριμένους ασφαλισμένους ή όχι. Ειδικότερα, σύμφωνα με την άποψη αυτή, κάθε ποσό εισφοράς που αντιστοιχεί στον εκάστοτε ασφαλιζόμενο αποτελεί αυτοτελές και διακριτό κεφάλαιο της ΠΕΕ, αφού συναρτάται αναγκαίως προς την ιδιαίτερη ασφαλιστική κατάσταση του ασφαλιζόμενου, που συνηθέστατα διαφοροποιείται κατά την πραγματική και νομική της βάση. Άλλωστε, κατά τη γνώμη αυτή, ο ρόλος του εργοδότη σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, δεν παρίσταται σχετικός με τον προσδιορισμό του χρηματικού αντικειμένου της κατ' έφεση δίκης, που αφορά την ορθότητα της πρωτόδικης απόφασης και τη νομιμότητα της επιβολής των εισφορών για συγκεκριμένους ασφαλισμένους.

Παραπέμποντας, μάλιστα, σε πρόσφατες αποφάσεις του Α' Τμήματος, η μειοψηφούσα γνώμη υπενθύμισε ότι είναι δυνατή η αμφισβήτηση τόσο της ΠΕΕ όσο και της πρωτόδικης κρίσης επί προσφυγής κατ' αυτής, είτε εν όλω είτε εν μέρει, ως προς την επιβολή εισφορών για ορισμένους, δηλαδή, μισθωτούς. Πλέον συγκεκριμένα, με τις εν λόγω αποφάσεις είχε γίνει δεκτό αφ' ενός, μεν, ότι κάθε ΠΕΕ διατηρεί την αυτοτέλεια της για τον υπολογισμό του κατ' αναίρεση ποσού της διαφοράς, στη περίπτωση έκδοσης μια απόφασης επί ενστάσεως κατά περισσότερων ΠΕΕ²¹, αφ' ετέρου, δε, ότι κάθε παράλειψη καταχώρισης ή κάθε μη καταχώριση μισθωτού στο Ειδικό Βιβλίο Νεοπροσλαμβανόμενου Προσωπικού²² συνιστά αυτοτελή παράβαση που επισύρει αυτοτελές και διακεκριμένο πρόστιμο²³.

Κατόπιν των ανωτέρω, το Δικαστήριο, κατά πλειοψηφία, απεφάνθη ότι μη νομίμως το δικάσαν δευτεροβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι η έφεση του αναιρεσειόντος ήταν απαράδεκτη ως στρεφόμενη κατά ανέκκλητης απόφασης, καθ' ο μέρος πλησσοταν κρίση αφορώσα την ΠΕΕ που δεν υπολειπόταν του χρηματικού ορίου του άρθρου 53 του π.δ. 18/1989. Τούτο, δε, διότι το εκκλητό έπρεπε, στην προκείμενη περίπτωση, να κριθεί βάσει του ποσού της εν λόγω ΠΕΕ ως ενιαίου και όχι ως αθροίσματος αυτοτελών και διακεκριμένων ποσών, ισάριθμων με τους μνημονευόμενους σε αυτή μισθωτούς.

IV. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Συνοψίζοντας, με τη σχολιαζόμενη απόφαση αποκρυσταλλώθηκε ο γενεσιουργός λόγος και η (μη) αυτοτέλεια των επιμέρους ποσών που καταλογίζονται με ΠΕΕ και ΠΕΠΕΕ. Το Δικαστήριο έταμε το ζήτημα του προσδιορισμού του αντικειμένου των εν λόγω διαφορών, βάσει του οποίου προσδιορίζεται το εκκλητό της πρωτόδικης απόφασης, διαμορφώνοντας, πρώτη φορά, τη σχετική νομολογία. Η κρίση για το ενιαίο των καταλογιζόμενων με τις ανωτέρων πράξεις ποσών και η

²¹ Βλ. ΣτΕ 1111/2024, την οποία επικαλείται και η πλειοψηφία για το ζήτημα, όμως, της μη λήψης υπόψιν των ΠΕΠΕΕ. Η διαφορά αφορούσε περισσότερες ΠΕΕ, που είχαν εκδοθεί σε βάρος ενός εργοδότη, για την ασφαλιστική τακτοποίηση του ίδιου εργαζόμενου και στο πλαίσιο ενιαίας συμβατικής σχέσης. Για την αναφερόμενη από τη μειοψηφία κρίση, σχετικά με το παραδεκτό της αίτησης αναίρεσης, βλ. σκέψη 6 αυτής.

²² Για την υποχρέωση αυτή του εργοδότη και την πρόβλεψη προστίμου, βλ. παρ. 9 του άρθρου 26 του α.ν. 1846/1951 (Α' 170) και πρβλ. παρ. 1,3,7,8 και 11 το ίδιου άρθρου για τις επιμέρους υποχρεώσεις και τη σύνταξη ΠΕΕ σε βάρος εργοδότη που δεν εκπλήρωσε προσηκόντως οποιαδήποτε από αυτές.

²³ Βλ. σκέψη 8 της ΣτΕ 1767/2020, με μειοψηφία. Την απόφαση αυτή επικαλείται και η πλειοψηφία, ιδίως για να διαφοροποιήσει την υπό κρίση περίπτωση από τις περιπτώσεις αυτοτελών παραβάσεων που επισύρουν αυτοτελή πρόστιμα.

μη «κατάτμηση» τους εξισορροπεί «το ενδεχόμενο έκδοσης εσφαλμένων (ανέκκλητων) δικαστικών αποφάσεων –το οποίο συνιστά εγγενή αδυναμία του θεσμού του ανέκκλητου»²⁴. Δοθέντος, εξάλλου, ότι οι παραδοχές της απόφασης έχουν ευρύ πεδίο εφαρμογής –και για τον υπολογισμό της πραγματικής αξίας της αμφισβητούμενης διαφοράς και επί αιτήσεων αναίρεσης κατά εφετειακών αποφάσεων–, η απόφαση εισέφερε κρίσεις με μεγάλο αντίκτυπο τόσο στο διοικητικό δικονομικό δίκαιο, όσο και στην αποτελεσματική έννομη προστασία και στην ασφάλεια δικαίου. □

---

²⁴ Πρβλ. ΣτΕ 419/2025, όπου το ανέκκλητο εντάσσεται σε ένα σύστημα δικονομικών ρυθμίσεων που διασφαλίζει επαρκώς την ενότητα της νομολογίας και την ασφάλεια δικαίου.